

Innst. 511 S

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

Prop. 178 S (2012–2013)

Innstilling fra næringskomiteen om statens eierskap til Cermaq ASA

Til Stortinget

Sammendrag

Cermaq ASA (Cermaq) er et av verdens ledende havbruksselskaper. Staten eier 43,54 pst. av selskapets aksjekapital, og eierskapet forvaltes av Nærings- og handelsdepartementet.

Marine Harvest fremsatte 6. juni et frivillig tilbud på alle utestående aksjer i Cermaq, med oppgjør i både aksjer og kontanter: Per aksje i Cermaq ble det tilbudt 8,6 aksjer i Marine Harvest samt 53,25 kroner i kontanter.

Etter departementets syn gjenspeiler ikke dette budet verdiene i selskapet. Cermaqs styre har kunngjort at det vurderer alternativer til budet fra Marine Harvest. For å ivareta verdiene for staten og øvrige aksjonærer i Cermaq på en best mulig måte i en situasjon der selskapet er satt i spill, har staten behov for fleksibilitet og handlingsrom for sitt eierskap. Det foreslås derfor en fullmakt til både å kjøpe og selge aksjer i Cermaq. Regjeringen mener at med en slik fullmakt vil staten bedre kunne bidra til å oppnå en industrielt god løsning for selskapet og en forsvarlig pris for aksjene i Cermaq, ved en eventuell transaksjon. Regjeringen er åpen for ulike løsninger, og det vil fortsatt kunne være aktuelt med et strategisk eierskap i bransjen. I tilfelle staten skulle kjøpe seg opp til over 50 pst. eierandel i Cermaq, er det regjeringens mål at dette skal være for å gjennomføre en senere transaksjon til aksjonærenes beste hvor statens eierandel kan bli redusert.

Det legges i proposisjonen derfor frem forslag om at Nærings- og handelsdepartementet gis fullmakt til å kjøpe aksjer i Cermaq opp til en eierandel på maksimalt 65 pst., og en fullmakt til å selge samtlige av statens aksjer som del av en industriell løsning.

Departementet vurderer budet fra Marine Harvest på 107 kroner som lavt. Videre vurderes det som viktig av hensyn til selskapet at dagens situasjon avklares og at det ikke foreligger langvarig usikkerhet om selskapets industrielle retning eller eiersituasjon.

En fullmakt til regjeringen til å kjøpe og selge aksjer i Cermaq vil gi staten økt handlingsrom i en situasjon hvor selskapet er i spill. Et kjøp av aksjer opp til 66,7 pst. eierandel vil for eksempel kunne garantere at ikke andre aksjonærer kan oppnå negativ kontroll i Cermaq og da for eksempel kunne hindre vedtektsendringer eller strategiske transaksjoner. Normalt vil imidlertid 65 pst. av aksjene gi tilstrekkelig kontroll på generalforsamlingen. Regjeringen søker derfor fullmakt til å kjøpe seg opp til inntil 65 pst. eierandel i Cermaq.

Regjeringen ønsker å benytte en salgfullmakt dersom det oppnås en god løsning for staten og andre aksjonærer. Dersom Cermaq skal inngå i et nytt selskap kan det være aktuelt med et strategisk eierskap i et eventuelt slikt selskap.

Risikoen forbundet med at staten eventuelt kjøper seg opp i Cermaq fremstår som moderat. Departementet anser at det fremover vil foreligge muligheter for å realisere aksjeposten til tilfredsstillende priser og bytteforhold dersom staten ønsker det.

Statlig kjøp av aksjer i Cermaq ASA foreslås bevilget på kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 96 Aksjer. Kjøp av aksjer innebærer en endring i statens formuesplassering. Dette finansieres ved låneopptak eller trekk på statens konto i Norges

Bank. Nærings- og handelsdepartementet forventer en markedsmessig avkastning på investeringen i Cermaq ASA, selv om dette ikke kan garanteres.

Per 7. juni 2013 ble Cermaq-aksjen handlet til 108,50 kroner. Faktisk pris ved eventuelle kjøp eller salg vil avhenge av markedsforholdene. Likevel kan denne kursen benyttes for illustrasjonsformål. I et regneeksempel basert på en slik kurs, ville det å øke statens eierandel med 21,46 prosentpoeng til 65 pst. koste 2 154 mill. kroner.

Departementet vil presisere at fullmaktene som søkes er ment for å gi staten økt handlingsrom og ikke innebærer noe pålegg om gjennomføring.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Else-May Botten, Lillian Hansen, Arne L. Haugen, Ingrid Heggø og lederen Terje Aasland, fra Fremskrittspartiet, Per Roar Bredvold, Harald T. Nesvik og Torgeir Trældal, fra Høyre, Frank Bakke-Jensen, Torgeir Dahl og Svein Flåtten, fra Sosialistisk Venstreparti, Alf Egil Holmelid, fra Senterpartiet, Irene Lange Nordahl, og fra Kristelig Folkeparti, Steinar Reiten, viser til Prop. 178 S (2012–2013) om statens eierskap i Cermaq, der regjeringen ber om fullmakt til både å kjøpe og selge aksjer i Cermaq.

Komiteen viser til at Cermaq er et av verdens ledende havbruksselskaper, der staten eier 43,54 pst. Statens målsetting med eierskapet i Cermaq er beskrevet i eierskapsmeldingen, Meld. St. 13 (2010–2011) Aktivt eierskap – norsk statlig eierskap i en global økonomi:

«Målet med statens eierskap i Cermaq ASA er å bidra til utviklingen av et viktig miljø for oppdrett, fôr, og forskning på fôr i Norge og internasjonalt. Staten er opptatt av at selskapet er en vesentlig aktør i videreutviklingen av norsk oppdrettsnæring. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag».

Komiteen er kjent med at det nå foreligger et bud på Cermaq fra Marine Harvest, som har gitt tilbud på alle utestående aksjer i Cermaq. I en pressemelding 10. juni 2013 anbefaler Cermaqs styre sine eiere å avslå tilbudet, og ber aksjonærene vente på mulige alternative løsninger.

Komiteen registrerer at også regjeringen er tydelig på at budet fra Marine Harvest ikke gjenspeiler verdiene i selskapet. Komiteen merker seg at det gjennom media per 17. juni 2013 skal foreligge ytterligere interesse for Cermaqs fôrdivisjon Ewos. Komiteen viser videre til at regjeringen ber om fullmakter fra Stortinget for å oppnå et handlingsrom

slik at man kan ivareta verdiene i selskapet på en god måte for staten og øvrige aksjonærer. Komiteen viser til at det i den forbindelse bes om fullmakt til at staten kan kjøpe aksjer i Cermaq opp til en eierandel på 65 pst., og at staten kan selge samtlige av sine aksjer.

Komiteen viser til at Stortinget tidligere har gitt fullmakt til en reduksjon av statens eierandel i Cermaq til 34 pst. som en del av en industriell løsning, jf. Innst. S. nr. 27 (2000–2001) og St.prp. nr. 1 (2007–2008).

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Kristelig Folkeparti, merker seg at en utvidelse av salgfullmakten vil sikre at staten kan velge å la Cermaq bli slått sammen med en annen aktør, med frihet til å velge hensiktsmessig oppgjørform.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, støtter forslaget til vedtak, og merker seg at det omhandler en fullmakt til at departementet kan kjøpe aksjer, og en fullmakt til salg eller bytte av aksjer som en del av en industriell løsning.

Komiteen deler regjeringens syn i at det er viktig å sikre at verdiene i Cermaq ivaretas på en best mulig måte.

Komiteen peker på at marin sektor er et viktig strategisk satsingsområde for Norge.

Komiteen viser til at oppdrettsnæringen i årene fremover kan bli del av en betydelig vekst. Komiteen vil i den forbindelse vektlegge at man gjennom en eventuell transaksjon vurderer mulighetene for et strategisk eierskap hvor hovedkontorfunksjoner, forskning og strategiske funksjoner får en hovedbase i Norge.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, støtter at Stortinget gir en slik fullmakt, slik at staten som eier skal kunne bidra til en industrielt god løsning for selskapet og en forsvarlig pris for aksjene i Cermaq.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, merker seg at regjeringen er åpen for ulike løsninger. Dersom staten skal kjøpe seg opp til over 50 pst. eierandel i Cermaq, er det regjeringens mål at dette skal være for å gjennomføre en senere transaksjon til aksjonærenes beste hvor statens eierandel kan bli redusert. Dette flertallet støtter dette. Dette flertallet understreker at fullmaktene som gis av Stortinget i denne saken skal gi staten økt handlingsrom i eierskapsutø-

velsen og ikke er ment som et pålegg om gjennomføring.

Komiteens medlemmer fra Høyre støtter proposisjonens forslag romertall III om nedsalg og viser til sine tilsvarende forslag under behandlingen av eierskapsmeldingen i 2011, Innst. 3925 (2010–2011) og i forbindelse med den rettede emisjonsfullmakten i mai 2013, Innst. S 284 (2012–2013).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre ser at et oppkjøp til 65 pst. kan skaffe selskapet fleksibilitet til å etablere andre industrielle løsninger enn det som nå foreligger for aksjonærene, men mener at det å bruke 2 mrd. kroner av skattebetalernes penger til et slikt oppkjøp fremtrer som et prosjekt med en betydelig risiko. Disse medlemmer mener det vil være høyst usikkert om en kommer seg ut av selskapet igjen om en skulle ønske det, og ikke minst til hvilken pris, da verdiene i en så konjunkturutsatt næring kan være svært variable både når det gjelder markedspriser på produktene, markedsadgang hos våre handelspartnere, markedets syn på produktkvaliteten og sykdomsutbrudd på fisk. Disse medlemmer har dessuten heller ikke noe grunnlag eller informasjon gjennom proposisjonen som svekker disse risikobetraktningene.

Disse medlemmer vil understreke at selv om marin sektor er et viktig strategisk satsingsområde for Norge, så betyr ikke det at det må være et satsingsområde for statlig forretningsdrift. Disse medlemmer viser til at staten i Cermaq er en betydelig eier med konkurranseflater mot mange privateide aktører, samtidig som staten er forvaltnings-, konsesjons- og tilsynsmyndighet for oppdrettsnæringen, noe som kan bidra til å svekke inntrykket av uavhengighet i gitte situasjoner.

Disse medlemmer mener det er svært positivt at det nå er interesse fra private investorer til å kjøpe statens aksjer i Cermaq ASA. Dette viser at oppdrett og fiskefôrproduksjon har stor interesse, og at betalingsviljen for å kunne få hånd om denne typen næringsvirksomhet er relativt stor. Disse medlemmer har lenge ønsket å legge til rette for et salg av statens aksjer i Cermaq ASA dersom det skulle vise seg at det var interesse for det, og at både den industrielle løsningen for selskapet og prisen en var villig til å betale var god. Cermaq ASA er kategorisert som et kategori 1-selskap innen statens eierskapsforvaltning. Dette innebærer at målet med statens eierskap i selskapet er å bidra til utviklingen av et viktig miljø for oppdrett, fôr og forskning på fôr i Norge og internasjonalt. Det bemerkes videre i eierskapsmeldingen, Meld. St. 13 (2010–2011), at:

«staten er opptatt av at selskapet er en vesentlig aktør i videreutviklingen av norsk oppdrettsnæring. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag».

I forbindelse med behandlingen av Prop. 119 S (2012–2013) Cermaq ASA – statlig deltakelse i fortrinns emisjon, uttalte medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre følgende:

«Disse medlemmer vil presisere at det ikke er noen politiske grunner til at staten skal være eier av denne typen selskaper utover viktigheten av det å ha hovedkontor i Norge og dermed sikre ytterligere utvikling av virksomheten i Norge.

De samme partier fremmet så følgende forslag:

«Stortinget gir regjeringen fullmakt til å selge statens aksjer i Cermaq ASA»

Dette forslaget fikk ikke tilslutning fra regjeringspartiene og ble således ikke vedtatt. Disse medlemmer har med interesse merket seg at regjeringen i proposisjonen nå ber om denne typen fullmakt i tillegg til også å be om en fullmakt til å eventuelt kunne kjøpe seg opp i selskapet til 65 pst.

Disse medlemmer går derfor imot proposisjonens forslag romertall I og II om å kjøpe seg opp til 65 pst. i selskapet.

Disse medlemmer vil gi sin tilslutning til at regjeringen får fullmakt til å kunne selge seg helt eller delvis ut av selskapet dersom pris og industriell løsning skulle tilsi at dette er fornuftig.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har merket seg den interessen som nå er til stede for å kunne sikre seg aksjene i oppdretts- og fôrproduksjonsselskapet Cermaq ASA. Dette viser at det både finnes kapital og vilje til å kjøpe statens aksjer i dette selskapet. Cermaq ASA har en betydelig portefølje innen oppdrett og fôrproduksjon ikke bare i Norge, men også i Chile, Canada, Skottland og Vietnam. Oppdrettsvirksomheten drives gjennom forretningsområdet Mainstream og fôrproduksjonen drives gjennom forretningsområdet EWOS. Den interessen for selskapet vi nå ser, har pågått over en viss periode. Dette ble imidlertid ikke allment kjent før styret i Cermaq ASA kunngjorde at en ønsket å få hånd om selskapet COPEINCA i Peru for å sikre seg råvarer til sin fôrproduksjon. Etter at dette ble kunngjort, meldte blant annet selskapet Marine Harvest ASA seg på banen og varslet at de ville legge inn et bud på selskapet.

Disse medlemmer vil også gi sin tilslutning til at man kan splitte opp selskapet og selge ut deler av virksomheten dersom dette vil kunne medføre en bedre pris. Det er særlig innenfor Mainstream-virksomheten dette vil kunne være fornuftig dersom

aktører i Chile eller Skottland skulle ønske å kjøpe deler av virksomheten.

Disse medlemmer er imidlertid av den formening at når det gjelder fôrproduksjon gjennom EWOS er det viktig at man sørger for fortsatt norsk kontroll på dette selskapet, slik at en kan opprettholde hovedkontorfunksjon samt forskning og utvikling i Norge. Disse medlemmer vil i den forbindelse vise til at tilgangen til fiskefôr kan komme til å bli den største utfordringen for oppdrettsnæringen i årene som kommer. Det er på denne bakgrunn viktig å sikre at konkurransen i dette markedet da fungerer på en tilfredsstillende måte slik at ikke enkelte store aktører blir for dominerende.

Disse medlemmer har videre merket seg regjeringens ønske om å kunne kjøpe seg opp i selskapet til inntil 65 pst. eierandel. Disse medlemmer mener at det ikke er grunn til å kjøpe seg ytterligere opp.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen i Meld. St. 13 (2010–2011) har plassert selskapet Cermaq ASA i kategori 1 av selskaper med statlig eierskap. På side 39 i stortingsmeldingen beskrives denne selskapskategorien på følgende måte:

«For selskapene i denne kategorien er målet med det statlige eierskapet bedriftsøkonomisk lønnsomhet, høy verdiskaping og størst mulig avkastning over tid. Dette innebærer blant annet at selskapene ikke gis pålegg som svekker selskapenes langsiktige verdiskaping og konkurransekraft. For enkelte av selskapene i kategori 1 kan det være aktuelt med endringer i statens eierandel dersom det kan bidra til at selskapet får en bedre industriell og kommersiell utvikling og at statens verdier ivaretas på en god måte. I relevante tilfeller kan mulige tiltak bestå i statlig nedsalg, støtte til industrielle løsninger eller andre grep som innebærer at staten går ned i eierandel eller selger seg ut av et selskap. Det kan også være situasjoner som tilsier at statens eierandel bør økes eller at staten bør bidra med kapital ved oppkjøp eller fusjoner slik at statens eierandel opprettholdes.»

Dette medlem konstaterer med tilfredshet at departementet i Prop. 178 S (2012–2013) dermed opptrer i fullt samsvar med retningslinjene i eierskapsmeldingen når det bes om fullmakt til kjøp av aksjer opp til en eierandel på maksimalt 65 pst., og salg av samtlige av statens aksjer som del av en industriell løsning.

Dette medlem vil likevel påpeke at Stortinget ved to anledninger i inneværende stortingsperiode har stemt imot fullt nedsalg av statens aksjer i Cermaq ASA. Det skjedde første gang da Stortinget behandlet Meld. St. 13 (2010–2011) den 9. juni 2011. Dette medlem viser i den forbindelse til Kristelig Folkepartis merknad om statens eierandel i Cermaq

ASA i komitéinnstillingen til denne saken. Også under Stortingets behandling av Prop. 119 S (2012–2013) den 14. mai 2013 ble et forslag om fullt nedsalg av statens aksjer i Cermaq ASA nedstemt.

Dette medlem viser til at regjeringen i Meld. St. 13 (2010–2011) gir ulike begrunnelser for statlig eierskap. Regjeringen beskriver også hvilke forventninger som stilles til selskaper der staten har eierinteresser. Blant disse er forventning om utøvelse av samfunnsansvar. På side 56 i meldingen konkretiseres dette blant annet i følgende punkter:

«Regjeringen forventer at:

(...)

- Selskaper med internasjonal virksomhet knytter seg til FNs Global Compact, og at selskaper med internasjonal leverandørkjede vurderer det samme.
- Selskaper med internasjonal virksomhet eller internasjonal leverandørkjede setter seg inn i og følger OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper.
- Selskaper med internasjonal virksomhet eller internasjonal leverandørkjede legger ILOs åtte kjernekonvensjoner til grunn for sin virksomhet.»

Dette medlem viser til at Cermaq ASA har lokalisert hoveddelen av sin forretningsvirksomhet utenfor landets grenser, og at majoriteten av selskapets ansatte ikke er bosatt i Norge. Dette medlem viser videre til at Cermaq ASA gjennom forretningsområdet EWOS har en global markedsandel på 36 pst. innen fiskefôr, og gjennom forretningsområdet Mainstream en global markedsandel på ca. 6 pst. innenfor oppdrett av laks og ørret. Dette medlem vil understreke at de nevnte forhold gjør at selskapet Cermaq ASA til daglig forholder seg til viktige etiske og praktiske avveininger når det gjelder behandling av arbeidstakere i land med andre arbeidsrettslige forhold, forvaltning av knappe fiskeressurser som råstoff for fiskefôr og betydelige miljøutfordringer knyttet til fiskeoppdrett.

Dette medlem konstaterer at fortsatt statlig eierskap i Cermaq ASA også vil gi storting og regjering mulighet til å stille klare forventninger til selskapet om samfunnsansvar på de nevnte områder i fremtiden. Ved et eventuelt fullt nedsalg av statens aksjepost vil denne muligheten bortfalle.

Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti gjentatte ganger i inneværende stortingsperiode har påpekt de store miljøutfordringene som er knyttet til norsk oppdrettsnæring. Kristelig Folkeparti har også tatt til orde for at statlige investeringer i ulike selskaper som opererer i det internasjonale marked, i sterkere grad må baseres på etiske vurderinger av selskapenes forretningsdrift. Dette medlem vil i denne sammenheng understreke at Cermaq ASA i sine årsrapporter legger stor vekt på fyldig og god rapporte-

ring om arbeidsforhold for egne ansatte, bærekraft og etterlevelse av nasjonale og internasjonale lover og reguleringer. Dette medlem ser dette som svært positivt, og i samsvar med de forventninger om samfunnsansvar som stilles av staten som deleier i selskapet.

Dette medlem mener at fortsatt statlig eierskap i ett av verdens største selskaper innen fiskeoppdrett og produksjon av fiskefôr i seg selv kan begrunnes med muligheten dette gir til å stille forventninger til selskapet om samfunnsansvar og etisk forsvarlig forretningsdrift.

På dette grunnlag vil dette medlem stemme imot romertall III i forslag til vedtak i Prop. 178 S (2012–2013).

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding romertall I og II fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteens tilråding romertall III fremmes av samtlige av komiteens medlemmer, unntatt medlemmet fra Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råår Stortinget til å gjøre slike

vedtak:

I

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet kan kjøpe aksjer i Cermaq ASA slik at statens eierandel kan økes opp til 65 pst.

II

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i statsbudsjettet for 2013 kan utgiftsføre kjøp av aksjer i Cermaq ASA uten bevilgning under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 96 Aksjer.

III

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet kan selge, med oppgjør i kontanter og/eller aksjer i et annet selskap i samme bransje, samtlige av statens aksjer i Cermaq som en del av en industriell løsning.

Oslo, i næringskomiteen, den 17. juni 2013

Terje Aasland

leder og ordfører

